

PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 20 de Juliol de 1880

Núm. 2

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	EDITOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIO, 28 BARCELONA	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES				ANY	SEMESTRE
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals			Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Paissos de l' Unió Postal	76 "	40 "	"	"			Filipinas, Méjich y Riu de la Plata . . .	6 "	3'50 "
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant							Y en los altres paissos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per R. = NOSTRES GRABATS. = LOS ARBRES PER ANTONOMASIA, per Joan Montserrat y Archs. = LO CORREU DE B*** per Joaquim Riera y Bertran. = ¡Á LA PATRIA! (poesia), per Terenci Thòs y Codina. = REVISTA MUSICAL, per Joseph Rodoreda. = PER RESPONSA (poesia), per Pau Bertran y Brús. = NOVAS. = LLIBRES REBUTS. = SECCIÓ DE BELLAS ARTS, per Arthur Gallard.

GRABATS. — Catalans il·lustres. L' INSIGNE FILOSOPH D. JAUME BALMES. Dibuix de Torrecassana; grabat per Perez. = Bellas Arts. ¿TORNARÀ? Composició de A. Riquer; grabat per Fusté. = Puerto-Rico. PONT DE FERRO EN LO RIU YAGUES EN MAYAGÜEZ.

CRÓNICA GENERAL

Ab tot y las nostras prevencions que ja de temps tenim contretas per l' ofici de Revister, pera 'l qual suposém que 's necessitan especials dots d' activitat é inteligencia, de las que nos trovém completament faltats, nos encarreguém per avuy, de aquesta secció d' l' periódich, confiant més ab la indulgencia del públich, que tan be ha sabut rebrer nostra publicació, que no pas ab las escasas forsas ab que contém pera sortir ayrosos de nostra tasca.

Las dificultats del reporter en la temporada d' estiu, s' aumentan de una manera considerable en los centros populosos, en los que 'l bon tó y las exigencias de la temperatura fan desertar casi en massa á sos moradores, de la llar estimada qu' ab tant carinyo ha vingut arresserantlos tota l' hivernada y 'ls ha protegit contra sos rigors, que d' altra manera no haurian resistit las complexions anémicas y miserables propias dels fills de ciutat.

Empero, la emigració estival de Barcelona 's particularisa de certa manera com apreciarán aviat nostres

CATALANS IL·LUSTRES

L' INSIGNE FILOSOPH D. JAUME BALMES

DIBUIX DE TORRECASSANA

GRABAT PER PEREZ

lectors, si tenen en compte lo peculiar modo d' esser de nostra capital ab relació ab las demés provincias que integran la nació.

Poble eminentment industrial, sens qu' aixó siga desconixerli altras qualitats, contribuheix poderosament á conresar l' hisenda de la mare patria, com lo fill extern que noble y desinteressadament consagra son treball á aumentar lo patrimoni payral, perque sap qu' al cap y al fi lo seu esforç ha de redundar en benefici y honor de la familia tota. De aquí 'l que Barcelona procuri acomodar sas necessitats de colectivitats urbana numerosa ab las que deriven de son caràcter actiu y treballador; á Barcelona fora impossible lo suspendrer per una temporada més ó ménos llarga la vida del treball, que es la seva vida propia y que la caracteriza molt honrosament entre las demés provincias germanas. Y filla de la solució qu' ha donat al problema es aquesta població de segon ordre aixecada en los encontorns de Barcelona, que com si fos produhida per generació endògena va augmentant y adquirint importancia á mesura qu' aumenta y prospera la urbe que la ha engendrada. Aixís lo poble barceloní sens abandonar los grans interessos acumulats per sa activitat portentosa, pot sustraurers fàcilment als rigors de la estació, de altra part molt tolerables en nostra ciutat, gràcias á sa magnífica situació al peu del Mediterrani.

Aixó es lo que 'ns facilitarà notablement nostra tasca puig d' altra manera la falta d' aconteixements de que ocuparnos, nos hi oposaria obstacles insuperables pera nostra migrat enginy.

Desde la sortida del primer número fins avuy, si be es veritat que no hi ha tela llarga pera redactar una crónica de Barcelona, al ménos mereixen consignarse alguns successos ocorreguts en ella. Aixís, casi coinci-

14. A. DE LA CÀMPHORA, lo *Laurus Camphora* L. laurina del Japó; y lo *Dryobalanops Camphora* DIPTEROCARPEA de Borneo.
15. A. DE LA CANYELLA, 1.º lo *Cinnamomum Zeylonicum*, de Ceylan; 2.º lo *Cinn. Cassia* de la Xina.
16. A. CARABASSER ó de CARABASSES, la *Crescentia Cujete* y la *Cr. cucurbitina*, de l'América tropical.
17. A. DE CARONI ó de CARONY, lo *Galipea officinalis*, del que se'n trau l'escorça d'Angustura vera.
18. A. DE LA CASTEDAT, es lo *Vitex Angustus-castus*, ó Arbore de Abraham (n.º 1.)
19. A. DEL CASTOR, la *Magnolia glauca* de l'América septentrional.
20. A. QUE CEGA ó DE LA CEGUERA (*Arbor excæcans*, Rumph. la *Excæcaria Agallocha* L. de la India; aixís anomenat per Rumphius á causa de un such acre y verinós que determina violentes inflamacions en lo globo ocular.
21. A. DEL CEL, lo *Ginkgo biloba* ó *Salisburya adiantifolia* Smth. del Japon.
22. A. DE LA CERA: 1.º la *Myrica cerifera*, palmera de l'América septentrional; 2.º lo *Ceroxylon andicola*, també palmera dels Andes; 3.º lo *Rhus succedaneum* (mintching en Xina), 4.º lo *Ligustrum glabrum* (tong-tring Xina), 5.º l' *Hibicus syriacus* (mou-kin Xina); que sembla esser de la mateixa família del chou-kin. Aquest últims los de la Xina, no es que ells fassan la Cera, sinó que sobre ells sont depositats uns insectes que alimentantse n' produheixen cera.
23. A. COL, un *Andira*, ó *Geoffroya*, de les Antilles.
24. A. DE LES COLS sont varies especies d' *Areca*, y además algunes *Attalea*, la *Maximiliana regia* y altres palmeres á causa de ser comestible l'ull ó gemma central que figura una col.
25. A. DEL CONSELL, es lo *Ficus religiosa* L. de l'India sota la qual se tenen les sentades prop dels temples ó pagodas. Al *Arbre de Guernica* se li podria també dar lo mateix nom.
26. A. DE LES CORDES, distincts *Ficus* de les Isles de Bourbon y de Maurici, segons Bory de Saint-Vincent, per rahó de llurs tanyes filayres.
27. A. DEL COTÓ, alguns pobles de Catalunya ho diuen al *Populus alba* L.
28. A. DE CORAL, l' *Erythrina corallodendron*, y l' *Arbutus Andrane*.
29. A. DE CORDU, es lo mateix que ARBRE DEL CEL. (n.º 21.)
30. A. DE COUIS, es l'ARBRE CARABASSER, (n.º 16.)
31. A. DE CYPRÉS ó XYPRÉS, moltes coníferes, especialment lo *Pinus alepensis*, además lo *Taxodium distichum* (Cyprés calvo) de la Louisiana, y la *Cordia gerascanthus* (Antilles franceses.)
32. A. DE CYTERA, es lo *Spondias cythera*, Lamk., de les Isles de Bourbon y de França.
33. A. DE DEU, es lo mateix ARBRE DEL CONSELL de la India. (n.º 25.)
34. A. DEL DIABLE ó PET DE DIABLE, la *Hura crepitans* L. (*euphorbiacea*), y la *Morisonia americana* (*Capparidea*.)
35. A. DEL DRACH, ó del DRAGÓ ó DRAGONER, la *Dracæna Draco*, del Àfrica.
36. A. EMBRIAGADOR ó qu' EMBRIAGA ó d' EMBRIAGAR: 1.º en les Antilles es una *Piscidia* (Leguminosa); 2.º la Coca de Llevant ó Croca (abusivament), dita *Anamirta Cocculus*; 3.º molts *Phyllantes* que serveixen per á embriagar lo peix; y 4.º la *Galea sericea* Thg.
37. A. D' ENCENS, es lo nom dat á molts *Amyris*, *Bursera*, *Leica* y *Terminalia*.
38. A. DEL ENCIAM es un *Ola* dels payssos tropicals.
39. A. DELS ESCUTS ó DELS QUARANTA ESCUTS, lo *Ginkgo*, (núms. 21 y 20.)
40. A. D' ESPECIES ó DE LES QUATRE ESPECIES, la *Ravensara* Laurina coneguda ab los noms de *Evo-dia Ravensara* Gaertn y de *Agathophyllum aromaticum* Willd.
41. A. DE LA FEBRE, la *Vismia micrantha*, Mart. de Méxich y la *V. Guianensis*. Pers de la Guyana, totes dues de la família de les *Hipericacees*.
42. A. FÉTID, ó PUDENT, ó DE LA FETOR: 1.º l' *Anagyrus fetida*. 2.º la *Sterculia fetida* L.; 3.º un *Ola* que á mon entendre deu esser l' *O Zeylanica* L.
43. A. DE FERRO; 1.º una *Stalmanina* (Meliacea); de l'Isle de França. 3.º la *Mesuea ferrea* (Clusiacea) de l'India.
44. A. DE LA FLETXA, l' *Aloe dichotoma* L.
45. A. DE LA FOLLIA, es l' *Amyris Carana*. H. B. K., del que se'n extrau la *Goma Caranya* dels droguers.
46. A. FRET. En Galicia se diu al *Cornus sanguinea* L. que en català se diu també y mes sovint *Sanguinyol*.

(S' acabarà.)

JOAN MONTSERRAT Y ARCHS.

LO CORREU DE B***

EPISODI NOVELESCH

I

Hi há criaturas d' una precocitat admirable en los afectes com en tot. Senten molt, y la mateixa falta de precisió ó de justesa en expre'sar-se fan més interesant l' hermós esclat de sos ulls y de sos moviments, com fa més encisadora la incoherencia, l'enjogossament de sas paraulas.

De tan privilegiada mena eran lo nen y la noyeta de 'n Martiriá Romeu, alias Llest, correu de las poblacions de B*** á R. P., distants una d' altra quatr' horas llargas, anant pel dret, y cinch de ben bonas seguint los camins afressats de roderas.—Deu anys tenia 'l primer, y vuyt la segona, essent abdós órfens de mare, que morí al posar en lo mon la noyeta, y abdós guanyadors de las atentas é inquisidoras ulladas ab que 'ls afavorian més de quatre forasters entesos en art ó gustosos d' ell qu' acudian á pendre las ayguas de la població de B*** y á cercar en la xamosa vall una sanitosa regeneració de cos y esperit.

Honrat y bondados de mena 'l Llest, ¡podeu contar si estimaria á sos petits! Per natural, per agrado de las boniquesas que 'ls ornavan y per necessitat de concentrar amor, en Martiriá 'ls ne duya tant com imaginar es possible. La més xica malaltia d' un ó altre *bordergassot* li « enmatzinaba las sanchs, » segons frase d' ell mateix.

Semblant amor, però, 's veyia compartit, sens que aixó 'l delmés, sinó tot lo contrari.—Unagermana del Llest, casada y enmaynadada, d' anys, cuydava maternalment dels dos nevodets quant li permetia la salut gens ni mica sobrer.

Tal conducta bé 's mereixia amorosa correspondencia per part del germá, y aquest, de fet, ne sentia tan grat, que per sa germana Tona y per tot lo del seu hauria sigut capás de qualsevol sacrifici.—Aixís ho assegurava ab la ma al cor l'agrahit Martiriá, y 'l duptarne hauria sigut no sóls ofensa, sinó iniquitat, ja que 'l cárrech públich que confiat li estava, desde molt temps, en compte de rebaixar li 'l carácter (com lo rebaixa á tants lo viure del procomunal) haviali anat infiltrant dignitat severa y ferma resolució de mantenirla sempre tal.

—La cartera que duch penjada á l' esquena (deya l' honrat correu) es tan sagrada com las rellíquias que passeja l' aplegador, de masia en masia. Las cartas que hi duch per mal girvadas que sian, no poden adinerarse; valen... lo que valen, Si la meva dona, que Deu tinga, tornés al mon é hi visqués, allunyada de mi, y m' escrigués, ¿qué no valdria pera mi una carta d' ella?... Y que 'm perdoni la memoria dels pares lo no haverla retreta avans. ¡La tinch á n' ella tan apoderada de la recordansa, tant... com si ara mateix acabés de donarme aquella tremolosa estreta de ma ab aquella darrera mirada... « ¡Fins al cel! » va dir-me, sense virior per articular els mots... Sí, esposa meva, si: y per trobarnos hi no oblidaré may qu' es may la obligació d' esser home de bé.

Aixó dient, en Martiriá Romeu s' aixugava una llágrima que li enjoyava 'l rostre; feya un resolut moviment de cap, y empenia sa ruta á través d' una vegetació collosa y espléndida colocada en amples y onejants revolts de montanyas com sumtuosas catifes en palaus de gegants. Y la llum del sol se delectava talment en la brava figura del Llest.

II

No hi havia al poble de B*** qui no simpatís ab en Martiriá. Richs y menestralalla y pobres no s' haurian plangut de fer en son pró veraders sacrificis de tota mena. Es que 'l Llest s' havia ben afanyat y ben guanyat al sobrenom ab actes per tot extrem lloables. Recader puntual, vigilant exquisit, enemich resolt y valeros de tota dolenteria, per migrada que fós, y disposat á l' abnegació en favor de tot acte meritori,—segons demostrat ho havia en epidemias, incendis y altres desventuras,—en Martiriá era ja, de son vivent, una figura que participava molt de llegendaria, embellint sas qualitats de verader héroe la qu' es afavorida de las més extraordinarias: la humanitat. Hi há més: al realisar un acte admirable, prescindia tan per complet de la gent que se n' utilisaria y del interés qu' ell ne podria reportar, com prescindia de si era jorn clar ó fosca nit, de si estava seré ó tempestejant. Las inclinacions se sostenien tan jovensanas com als vint anys, y son heroisme caritatiu no minvava en res ni per res.

Ja heu sentit com pensava respecte á l' idea d' una separació eterna. Aclariré y ampliaré tal concepte afirmant que la mort era considerada per nostre correu d' igual ofici qu' ell mateix: portadora fidel de lo escrit durant la vida á sa natural destinació. No la desitjava, però la temia menys. La fe en la justícia del *de Dalt*,

que 'l feya content de la seva sort y capás de la major bondat, illuminávali 'l riscat darrer ab claror no trobada may ni en los mitjídias de serena més purificada y esplendent.

Parlém una mica més del fills de 'n Martiriá.

De bon principi he indicat la molta forsa ab que nen y nena sentian, expressavan y volian com afermar y posar ben de relleu totes sas afeccions. Per ço l' amor ab que al de llur pare corresponian era tal d' eczuberant, que cuydava semblar artificios, y ho hauria més paregut á tractarse de noyets de bonas casas. L' hereuher, especialment, feya y deya cosas de tan delicada, per més que rustega, previsió, y de tant hermosa traydoria, que deixavan á un hom absort. Més que xicotet de deu anys, pareixia, á voltas, vell de setanta esforsantse en *xicotejar*. ¿Qui l' hauria fet adormir,—per pocas foras que hagués tingudas pera lluytar ab la son no havent retornat son pare de la expedició? ¿Qui li hauria fet apetitosos jochs ni rondallas moments avans de l' arribada del Llest á qui no volia may deixar de rebre part d' assi del riu, distant un quart del poble? ¿Qui l' haguera distret de fer companyia y d' atendre á son pare per gota malalt que aquest fos?—Ningú ho intentava ja, y menys que cap altra persona, sa tia, afirmant tot-hom qu' aquell noy era un prodigi d' entenimentat, y assegurant,—cada hū al seu ayre,—que 'l mon no s' es pas pervertit tant com volen suposar los plorans de ofici.

III

Soptada fou la tempesta que 's desencadená entre B*** y R. P.

Ni 'ls vells més vells y experts ne recordavan altra de tan imprevista.

Dos vivissims llamps, seguits de vibracions secas y extridents, que cuydaren sotraquejar la terra, varen anunciarla, repetintse en onatjes cavernosos y exparramant aygua y pedregueig en folia, indescriptible barreja.

La negror del cel s' aná fent intensa com la de la nit més bruna.

No ja solzament los cimels més espadats, los primers en arrebossarse ab ombres tempestosas,—peró fins los de las montanyetas y turons humils dels voltants de B*** quedaren inmergits en densissima fosquedat. Tot, tot desaparegué dins l' atapahida boyra d' aquella desfeta.

Los cors més fermes s' extremordiren. No hi hagué dona que deixés d' encomanarse á la Verge, y moltas conciencias d' homes se replegaren sobre si mateixas demanantse compte y rahó del passat.

S' amaynaren los primers alarits y la branzida primera de la tempestat, durant alguns moments; però continuá la tronada rodolant cel amunt, y l' aygua no deixá de caure á mar feta.

Faltava sols un quart per l' arribada del correu.

Un nen y una noyeta, de deu y de vuyt anys respectivament, abandonant cautelosos la cabanya-paller hont s' estavan soplujats, arrencan resolta correguda envers lo despoplat, afrontant ardidament l' espessissim ensarrellat d' aygua ab una mena de incontrastable frenesi per damunt bassals y xórrechs formats en tots indrets.

Lo temporal, en compte de contindreis, pareix infundirlos sobrenatural dalit y coratge.

Dóna 'l noyet tot sovint la ma á la petita per ajudarla á vèncer los destorbs del camí que, més que tal, sembla un teixit de correnteras argilosas clapat de muntets informes de rierenchs y fanch mal apilotats per un boig.

Lo noy sab sortejar admirablement las dificultats, fluctuant sols un cop qu' altre; mes ¡ay! la pobrissona, sanglotant á despit seu, s' esvara, s' aturdeix y rellicsa sovint. Res, però, de demanar descans! L' afanyós trastejar de son germanet la fascina, la ubriaca talment, imprimintlihi com un fatal impuls de prosecució. A cada centella y á cada esferahiment dels trons, que s' arrossegan per l' espay, lo feble cos de la petita vibreja més que 'l fullatje; empero repren via movent de sa y de llá 'l capet seu que li regala per totes bandes, y cridant:

—¡Tianet!... ¡oh, Tianet!... ¡Espéram un xich!... ¡No me n' entorno, nó! ¡També vull rébrer al pare!

—¡Afanyémos, Sumpta! Ara la gotellada no es tan espessa y podém rescabala, 'l perdut!... Lo cor me diu que 'l trobarém avuy també avans de que passi 'l riu.

Y, sens dir altres mots, los dos fillets del Llest se guiren avansant: xicas personificacions de la candorosa follia que imposa respecte malgrat la més poderosa reflexió.

Vehentlos correr d' aquella manera, la imaginació 'ls hauria cregut capassos de salvar, pel dret, Montseny y Puigmal. Terra planera y terra montuosa, camí descobert y amagat, pedreguet y fangueras: de tot anavan deseixintse ab un cert talment inspirat.

Quan fora vora 'l riu, més d' una volta no bastá la ma de 'n Sebastianet per aydar á la noya, sino que 'l pobre tingué que carregare damunt á sa germana.

Aixís arribaren á lloch.

A. Riquer

DIBUJ A LA PLUMA DE Riquer

¿TORNARÁ?

GRABAT PER FUSTÉ

IV

L' espectacle que se 'ls presenta fou imponent y esgarriós per ells com lo somniar en ferotjes gegants que 'ls havia martiritzats molts cops la fantasia per haverse adormit ab la maneta massa aclotada al cor.—Imponent, perquè la corrent del riu, roja y espasada que se 'n havia endutas las passeras, dominava ab esbojarrat despotisme duas y tres vegadas més territori que 'l que normalment solia amanyagar ab sas ondulacions suaus y rioleras; arrastrantne, altrement, tronchs y brancam en endiablada conxorxa, que sobreixian á flor d' aygua: veritables ossamentas de l' espléndida vegetació batuda per ell.—Esgarriós, perquè no eran solament eixas despulles, de siluetas estrambóticas, las que menava 'l riu, sino perquè en aquest hi defallia per moments, llensant horribles crits, un petit llenyater. Arrivá, llavors, á l' oposada marge del riu, l' adelerat correu.

Un vivíssim llampech, que permeté á pare y fill contemplarse en un espay de blavenca llum, feu aixís mateix que 'l llest reparés, clara y tendrament, en la tremenda situació contra la qual bregava l' infortunat llenyater.

—Pare!... ¡Oh pare!

—Pare meu del meu cor!

—Vinch, fillets, vinch!

—¡Salvéume!... Per l' amor de Deu, salvéume!

—¡A salvarte vinch, noy!

Tals foren los clams simultanis y estridents, y tal lo rapidíssim diálech que seguí á las primeras exclamacions. Als pocs instants, va sentirse 'l soroll especial, inconfundible, que produheix un cos tirantse á l' aygua.

En Martiriá Romeu, sens despullarse més que del gech, acabava de llensarse al riu pera deslliurar de segura mort aquella criatura pobríssima, desconeguda, impotent, però... filla de pare y mare com las que 'l esperaven á l' altre marge; fill, potser, d' una mare tan bondadosa, tan santa com ho feu la que 'l llest no podia oblidar. Lo petit llenyater que, agafat ab inverosímil resistència á un tronch, esmersava debades esforços y més esforços contra las creixentas sumzadas que 'l batian y l' atreyan, ne feu de suprema: d' aquells que las darrerías de l' esperança infundeixen al propi instint de conservació.

En Martiriá, bregant ab son cos agegantat contra la riuhada, y ab son esperit, encara més gegantesch, contra 'ls crits d' angunia mortal que s' escapavan dels dos fills, arrivá prop del desvalgut ab la rialleta als llabis.

Ja li calia solzament allargar un bras per' apoderar-se, quan la baixada de novas molas d' aygua llensá al desventurat minyó riu avall y á considerable distancia.

No desisti per ço 'l llest, ans cridá al malestruch ab tota la potencia de sa robusta veu:

—No t' espantis, noy!... ¡T' assoliré desseguit! ¡No deixis lo tronch!... ¡Coratje!

¡Ay, que no puch més!... ¡Mare meua!

Estas exclamacions, ja enteladas per l' agonia, y especialment l' última, donáren nou y poderosíssim alé al nadador heróich. Si; aquella invocació á la mare li revivá ab major llum, vestintli de celestial, lo recort de sa difunta esposa, de la qual li sembla escoltar la més carinyosa, la més fervent excitació al acte que 's proposava realisar. Doná un seguit de fortas branzidas y lográ finalment apoderarse del noy espirant.

—Estás contenta, esposa?—exclamá interiorment lo héroe. Y va semblarli qu' uns llavis suaus, més suaus que las fullas dels pensaments, li besavan lo front.

En tant... ¡ay! en tant, lo xich llenyater s' arrapá ab dits de ferro á un bras de 'n Martiriá Romeu.

—¡No! ¡Aixís, no!—feu aquest ab esglay.

Perduda uns moments l' esma, 'l valent nadador acabava de topar de pit contra un cairut brancatje.

L' aygua 's tenyí d' una clapa de sanch, y després de altrás clapas que sols uns instants ferén vermellejar un diminut espay de la cada volta més roja y més monstruosa corrent.

—¡Pare!...

—¡Pare meu! ¡Pare!...

L' infortunat correu pogué solzament ab l' ánima respondre á las reiteradas y tendríssimas invocacions de sos fillets. La veu se li ofegá en la gola al enfonzar-seli 'l cap en la torrentada; y 'l riu, creixent sempre, rebé y capdellá furiós dos értichs cossos humans: l' alt, sapat de 'n Romeu, y l' del petit llenyater.

L' oncle dels dos nens, lo marit de la afectuosa Tona, seguit d' alguns companys, arrivá á temps sols per impedir que 'l noy y noyeta 's llensessen desesperats al riu en busca de llur pare.

V

Lo fill de 'n Martiriá Romeu va ferse gran; fou correu com son pare, y... n' obstant la trágica fi d' aquest, fou igualment héroe, si be més afortunat.

JOAQUIN RIERA Y BERTRAN

¡A LA PATRIA!

Brindis improvisat en l' espléndit repàs de comiat que, ab assistiment del Excm. Sr. Governador civil, donáren á sos companys de la excel·lentíssima Diputació provincial de Barcelona, los deputats pertanyents á la Excm. Comissió provincial, en la vetllada del dia primer de juliol de 1880.

De veure 't exalsada,
¡Oh patria benllogada!
Ardena sed ne tinch.

Y es tan lo que m' escalfa
Eix pensament, y abrusa
Mon cor aqueix desitx,

Que per trincar per ella,
Companys, sanch de mes venes
Voldria, no pas vi.

Trinquém, donchs: —¡per la patria!—
Les copes escolém;
Mes tots jurémli, si:

Que aixís com bona mare
De gom á gom les ompla
Ab néctar de sos pits,

Si ella ens ho demana
Ab sanch de nostres venes
Les tornarém á omplir.

TERENCI TRÓS Y CODINA.

REVISTA MUSICAL

La audició d' alguns fragments de la ópera *Giulio Cesare* que tingué lloch lo passat dijous en lo Teatre Espanyol, va manifestarnos la existencia d' un mestre de verdader talent y de quí la terra catalana pot esperar fundament noves y valiosas mostrás d' ingeni. Lo senyor García Robles era conegut solzament com á compositor de música de saló y encara que certas obras com sa delicada *fantasia* demostravan ja marcada disposició pera la composició dramática, debém confessar que fins á sos amichs íntims nos sorprengué lo pas endavant que suposa en sa carrera artística la empresa que felisment acaba de portar á cap si hem de judicar per la mostra, ó sia per las pessas que se executaren de sa tragedia *Giulio Cesare*. La impossibilitat de reunir elements vocals pera interpretar tercetos, quartetos ó concertants en una temporada en que los cantants brillan en Barcelona per sa ausencia, nos privará de judicar al senyor García Robles en lo verdader terreny de compositor líric en lo qual pot manifestarse en tota sa plenitut y desenvollop lo geni teatral tan difícil de possehir; creyém que ell també ha sentit com nosaltres y la majoria de la concurrència distingida que asistí á la audició esmentada no tenir medis de donar á coneixe las pessas de conjunt de sa tragedia, que desegur-hanrian fixat mes sólidament la opinió que las instrumentals y á solo, úniques que va esser possible fer executar.

Concretantnos, donchs, als sis fragments de *Giulio Cesare* coneguts de la bona societat barcelonesa dirém sobre ells nostra opinió. La *obertura* ó preludi descobre una ma atrevida pera las transicions armónicas y un coneixement perfect del maneig dels acords, demostra també una afició marcada per aqueixas melodias, amples y lliures, patrimoni y gloria de la generació moderna enemiga decidida del barroquisme musical imperant absolutament en altrés épocas. Apuntadas eixas bonas qualitats de dita pessa no podém prescindir en honor á la imparcialitat y pera probar que la passió de escola ni de amista no 'ns cega, fer notar al senyor García Robles que som de parer de que en lo preludi de *Giulio Cesare* no ha donat tal volta la importancia merescuda á algun motiu que desenvollop debia esser l' ánima de la pessa y que li donés sello marcat de propietat y distinció. Alguna y hasta algunas de las frases melódicas encomanadas al quarteto de corda que usa lo senyor García de una manera magistral se haurian prestat admirablement al objecte, y aquella notable pessa que deixa al oyent agradablement impresionat encar que no complertament satisfet per la vaguetat, filla en nostre concepte de lo indicat avans, centuplicaria son valor desde l' moment que tothom hi sentis francament indicada la idea primordial, lo motiu, la *senyora de la casa*, com deya lo immortal Zingarelli. Fixis lo senyor García Robles en los preludis ó oberturas de las obras que sens dupte li mereixen major respecte y potse convindrà en la veritat de nostras observacions; recordi la introducció de *Robert lo diable* inspirada en la frase de me-

tall de la evocació de *Bertram*, la de *Los Hugonots* basada en lo coral de Lutero, la de *La Africana* que sintetisa en duas frases principals lo argument de la ópera y passant á un altre esfera de major importancia per las dimensions de las oberturas, no olvidi los magnífichs poemas descriptius, admiració de la época, com son la sinfonia de *Guillermo Tell* respirant una part d' ella lo sagrat foch del entusiasme patri y l' altre lo sentiment y expresió mes purs de la comarca agrest y especial en que la acció deu corre, la de *Dinorah* que caracterizan lo motiu de la *Salve* y lo deliciosament bucòlich que 'l antecedeix y finalment la de *Tannhauser*, en la qual la lluyta eterna entre la fé més pura y los plahers dels sentits, objecte de la obra ha sigut descrita ja desde los primers compassos de Wagner, sense apartarse may de son objectiu. Si no consideressim al senyor García Robles molt capás de fer en lo sentit apuntat un treball acabat nos hauriam abtingut de ferli aquesta observacions, pero es tanta la confiança que 'ns mereix son talent que hem considerat cas de conciencia advertirli lo que potser hauriam omitit ab un compositor que careixés de las especialíssimas qualitats que en ell concorren.

Los dos números de las *novas Lupercals* foren interpretats, lo primer ó sia *Marcial y Comitiva del Dictador* per la reputada banda de enginyers que dirigeix lo senyor Roig, á qui segons nostres notícias se deu lo arreglo pera la música militar. Atesa la situació, trobém en caràcter aquella pesssa, sobre tot son final ó *coda* de brillant efecte. La execució de la marxa mereix un aplauso de cor á la banda y á son benemérit director sempre disposat en obsequi de sos compofesors. Nos compromisos contrets farán potser que dintre de pocs dias surti de Barcelona la banda de enginyers; pero estigui ben cert lo senyor Roig que lo recort de son infatigable talent y la memoria de sa may desmentida galanteria quedaran impresos en tots los que sentin bategar un cor de artista.

Los *ballables y danza sagrada* de las *novas Lupercals* foren tocats per la orquesta en nostre concepte ab certa inseguritat deguda á 'ls pocs ensaigs y á las molts dificultats que entranyan. Respecte á son mérit just es consignar que contenen motius melódichs sumament originals instrumentats ab acert.

La inseguretat en la execució dels ballables se feu notar també en lo coro de introducció del acte segon. Creyém que va contribuir en gran manera á la falta de ajust y de decisió en las entradas de las masses la estranya colocació de las veus darrera de la orquesta y separada massa unas de altrés cordas. Lo motiu principal de aquest coro ben conduhir y desenvollop y repetit en lo final ab instrumentació nutrida es inspirat y grandios; y de bon efecte lo *allegro* episódich iniciat per una frase delicada del coro de donas á que se uneixen en interessant diálech los homes al esser reproduhida.

De melodia serena y grave com requereix lo personatge que deu cantarla, la *romanza* de Cesar interpretada recomenablement per lo senyor Meróles ab acompanyament de quarteto nos feu bona impressió y es una mostra de la disposició del senyor García Robles pera cultivar ab éxit lo género dramátich.

La *romanza* de Porcia, última de las sis pessas que s' executaren es en nostre concepte sense dupte la millor y aquella en la que 's demostra mes clarament lo geni del autor. Melodia inspirada y apropiada á la poesia, armonia distingida é instrumentació grandiosa fan de aquella página notable lo mes ligitim triunfo per son autor; la impressió fou completa y la ovació que va tributárseli merescuda y justa. La índole especial del cant de imprecació als romans endogalats pel Dictador, la forsa dramática de la pessa no son pas circumstancias prou á propósit per las facultats de la senyoreta Musté que la cantá ab bona voluntat, pero ab tot la inteligent concurrència va apreciar totas sas bellesas demostrantho ab nutrits y espontáneos picaments de mans.

Meresquerén los honors de la repetició un fragment del ball, la marxa y las dos pessas de cant. Reasumint, lo *Giulio Cesare* del senyor García Robles á judicar per las pessas que havém pogut sentir es una obra molt digne de esser representada y esperem que alguna empresa amant de nostres glórias y del nostre bon nom, reconeixenthó aixís, la posi en escena ab la propietat deguda.

Son autor á qui enviém nostre coral enhorabona ha entrat ab pas ferm y decidit en un género per lo qual demostrá coneixements suficients y disposició indiscutible. Aixís tingué ocasió de sentirho dels llavis dels distingits mestres que acceptant sa invitació acudirén á apreciar las bellesas de sa obra y aquella opinió favorable que va mereixe de sos reconeguts coneixements n' es també la nostra y ab gust ho fem constar. Catalunya conta desde la tarda del dijous ab una nova y ligitima esperança; lo senyor García Robles sabrá respondre ab nous fruyts de son talent á las esperansas de sa patria.

JOSEPH RODORÉDA.

Febrer de 1880.

desitjant que perseveri en lo camí que novament ha emprés.

L' haver coincidit ab l' assumpto de una obra distingida y de la que se 'n han fet los majors elogis, no fá més que posar de lleu les condicions que adurnan al senyor Cussachs pera dedicarse á la composició, valentse no ja de lo que 'n diuen los académichs elements pictòrichs, com son armas, tapissos, catifas, y trajos de colors llampants, sinó reproduhint tipos reals y dotant als assumptos de sentiment y veritat. Per aixó doner, donchs, la més completa enhorabona al citat pintor,

desitjant que perseveri en lo camí que novament ha emprés.

En quan á la execució, havém de dir que la trovém bastant desigual, puig si be té figuras tan ben dibuixadas y coloridas com lo metje, y trossos tan ben pintats com lo escudeller de sobre la llar del foch, en cambi, la figura del ferit trovém que té una posició un xich forçada, y lo coll té un dibuix y colorit potser exajerat. Lo grupo de la llar, compost de una dona y un soldat, es un xich confós, y las duas figuras de la dona y noyet qu' están mirant com curan al ferit, están faltades de moviment. Hi han alguns detalls pintats magistralment; es un d' ells lo cove plé de roba de primer terme. Lo fondo está bé de tó, y 'l conjunt produheix l' efecte que son autor s' ha proposat.

Es altre dels quadros qu' han cridat l' atenció, una testa de senyora, magistralment pintada per lo senyor Miralles. L' expressió, la correcció de dibuix, y sobretot lo *savoir faire* en materia de colorit, es lo que més se recomana en aquest quadret com en la major part de las obras de dit pintor. ¡Llástima que 'l senyor Miralles no emprenga obras de més vol!

Tres altres testas de dona son los quadros que ha exposat lo senyor Inglada, tots abocetats, excepció feta de las caras, mes ab valentia y justesa de colorit.

Un gran número de dibuixos y dos quadros al oli ha exposat don P. Tarn, fill del conegut escultor del

haventne sigut guanyador lo reputat poeta Francesch Ubach y Vinyeta ab sa tragedia *Almodis*.

Tots lo qui tinguerem la fortuna de conèixer á En Fabrés durant lo comens de sa carrera artística, vejerem en éll á un artista de geni, á una esperança per l' art que ab lo temps s' honraria, fentnos enorgullir d' haverlo tingut per company. No havém surtits defraudats, ans al contrari, manifestantnoshos ja al guanyar tant brillantment las oposicions á la plassa de pensionat ab la magnifica escultura representant á Abel mort, y seguint lo gloriós camí en Roma, ahont se troba, are fentnos admirar la rica concepció y execució en lo baix relleu representant al Geni de nostre sigle, (propietat de l' excelentissima Diputació), y fentnos gosar devant sus pulcres y artistichs dibuixos á la ploma, are recordantnos lo geni del immortal Fortuny trasladant á la tela ab gran riquesa de colorit los tipos orientals, qu' ha venut á preus elevats. Mes aixis com lo més negat arriba, á copia d' esforços, á fer alguna cosa, que, quan no del tot bona, se 'n pot dir digne de figurar en un saló d' exposició, aixis també l' artista de geni deixantse portar en alas de sa fantasia, s' encarinha á voltas en una especie d' estravagancia, qu' éll la creu novetat, y executa una obra que no está de molt á l' altura que li correspon per son saber y sas obras anteriors, y aixó últim es lo que, á nostre entendre, ha passat al artista Fabrés.

L' estàtua en bronze exposada en casa 'l senyor Vidal, havia sigut objecte d' elogis tant y tant encomiàstichs, que, á la veritat, potser á sa gran exajeració debém una part del mal efecte que 'ns ha produhit, per més qu' havém procurat despullárnosen, com deu fer tothom qui, com nosaltres, vulga judicar ab la més ex- tricta imparcialitat. Al veure á aquella figura retorcentse en una, podriam dirne, convulsió epiléptica, ab los cabells desordenats, lligada en un capi- tell, qual base des- cansa en uns ender- rochs, perfecta imi- tació del natural, y ab sas mans, una al darrera de son cap, y altre armada de un punyal, sembla que millor que la Tragedia, lo que l' autor hagi volgut representar verita- blement es la Ira.

AGÜEZ

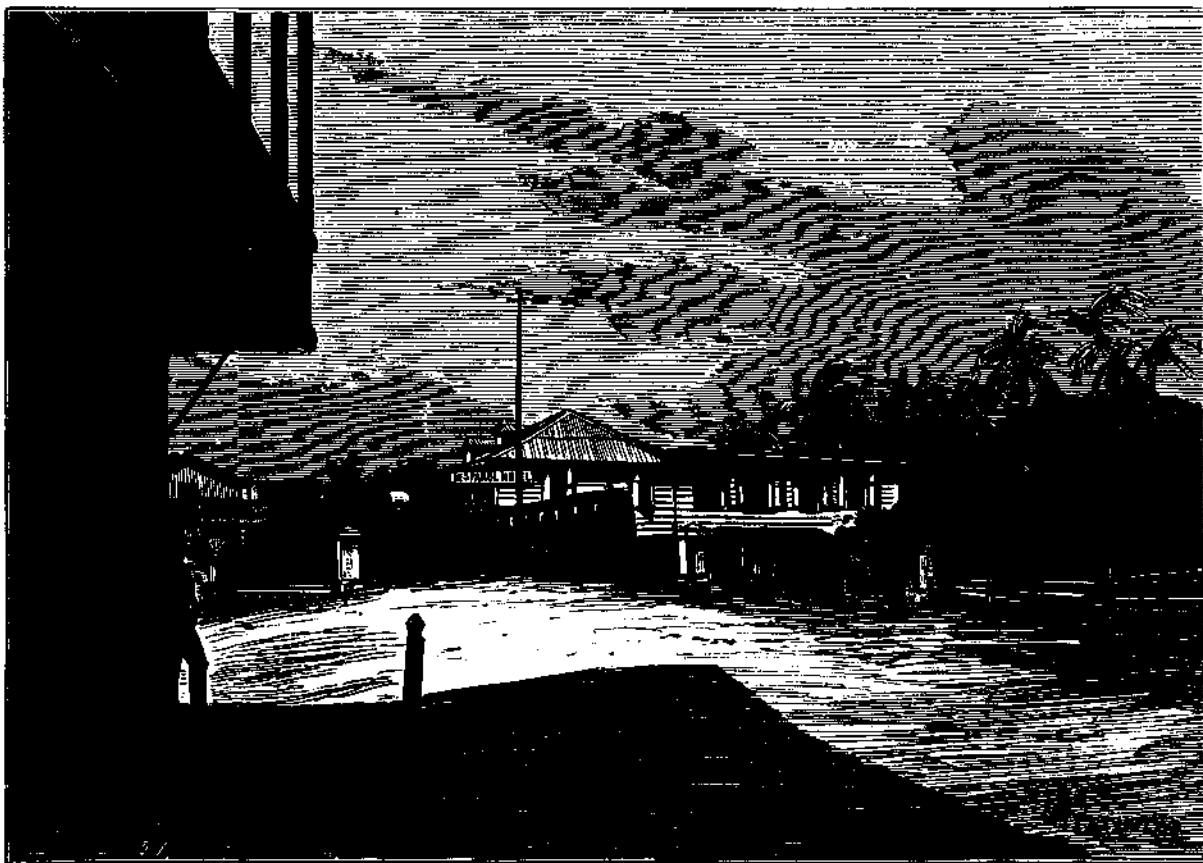
han fet diferents artistes que, com éll, se dedican al noble art de Fídias, y ha volgut fugir de la manera, fins se pot dir monòtona, que quasi tots l' han concebuda, mes, precis es confesarho, al fugir de la monotonia, s' ha apartat del objecte primordial ó siga de la cosa que l' havia de representar.

Elloable ha sigut l'idea del senyor Fabrès volguent sortir-se de la rutina, mes debém repetir que no n' ha sortit airós.

En quan á l'execució, cal convenir en que té trossos modelats ab aquella seguretat y valentia que tant acredita á dit artista, com n'es una prova casi tota la figura de cintura en amunt, puig que las camars están descuidadas fins al punt de notarshi certas desproporcions.

Com ja havém dit, molt nos dol que, per la falta de espai, no poguém entrar en consideracions sobre la manera com la Tragedia deu esse representada á nostre entendre, puig com comprendrán nostres lectors, no es cosa aquesta que, pera justificar degudament nostre parer, se puga tractar en un sol article com lo present dadas las proporcions que ja hi havém donat y que 'ns fan deixar pera lo pròxim número la ressenya de las demás obras escultóricas expostas; mes com creyém que la cosa val la pena, no refugim de ferho més ende-
vant al parlar de l'escultura en general.

ARTHUR GALLARD.

PONT DE FERRO EN LO RIU YAGUAS EN MAYAGÜEZ

mateix nom. D'entre 'ls dibuixos debèm fer especial menció del retrato de don Domingo Talarn que á més de sa bona execució, se recomana per sa notable semblansa. En quant á las obras pictóricas se veu que lo citat artista está en lo comens de sa carrera, puig que á més de tenir un colorit convencionalissim, (sobretot en la figura d'un pastor adormit) s'hi notan grans incorreccions de dibuix. Lo quadro que representa á un moro, denota més bonas condicions, sobretot en los detalls, qu' están pintats ab conciencia y alguns fins ab molta naturalitat y valentia.

Lo pintor senyor Benavent exposà dias passats un retrato de senyora, tamany natural, que, apart de la semblansa, de la que no podem jutjar, estava bastant ben dibuixat y colorit, si be en éll s'hi veyea que l'autor l'havia descuidat molt ó fet ab precipitació.

L'art escultòric ha estat ben representat també en lo curt temps qu' ha transcorregut desde nostre primer número y á fé'ns dol lo no poguer disposar del espay que necessitariam pera parlarne ab la extensió que 's mereix. En l'artístich establiment del senyor Vidal, situat en lo Passatge del Crèdit, havém tingut ocasió de veure la tan esperada, y fins, permétisem la frase, caca-rejada estàtua representant la Trajedia, deguda al cizell de don Antoni Fabrés, pensionat en Roma per nostra excelentíssima Diputació provincial, y que sigui oferta per aquesta en los Jochs Florals últimament celebrats,